

Õpilaste seaduseelnõud

*Euroopa õpilaste
teadusparlament*

Tartu

25. – 27. september 2013

PARLIAMENDI DEBATT

- 09:00 – 09:10 Parlamendi istungi üleüldise korra tutvustamine
- 09:10 – 09:30 Ettevalmistused seaduseelnõu ettekandeks komisjonides
- 09:30 – 10:15 Esimese komisjoni seaduseelnõu ettekanne, kaitsmine ja hääletamine
- 09:30 – 10:15 Debatt; komisjon: **Nutikas linn: elu linnavõrgus**
- 10:15 – 11:00 Debatt; komisjon: **Osale ja ole osa – kodanike kaasamine linnades**
- 11:15 – 11:30 Kohvipaus
- 11:30 – 12:15 Debatt; komisjon: **Rahvastik linnades**
- 12:15 – 13:00 Debatt; komisjon: **Linnaressursid: skyfarming ja urban gardening**
- 13:00 – 14:15 Lõuna
- 13:45 – 15:00 Debatt; komisjon: **Energiasäästlikud majad ja korterid**
- 15:00 – 15:30 Lõpusõnad, tänukirjade ja meenete jagamine
- 19:00 – 23:00 Snäkid ja pidu AHHAAs

Komisjonid ja eksperdid

1. Nutikas linn: elu linnavõrgus

Pool maailma rahvastikust elab linnades. Tulevik kuulub linna-aladele. Missugused probleemid peituvad „nutika“ liikluskorralduse taga? Kas oleme võimelised kontrollima ühendusi linnades nagu näiteks arvtimängus „Sims City“. Kuidas saad innovaatilised elektritootmise võimalused viia vastavusse kasvava elanikkonna tarbimisega? Kas nutitelefonid ja sotsiaalsed võrgustikud saaksid ümber kujundada meie töökeskkonda? Millist rolli mängivad avatud andmesidevõrgud ja andmekaitse?

Ekspert: Hannes Astok, SmartCityLab arendusjuht

2. Osale ja ole osa – kodanike kaasamine linnades

Kodanikuühiskonna dialoog ja kodanikuühiskonna tippkohtumised on tänapäeval üha enam moes. Kas energiat, keskkonda ja rahvastikku puudutavad tulevikuväljakutsed on võimalik seljatada ainult läbi kodanike aktiivse osaluse? Millisel viisil on võimalik kodanike tõhusamalt kaasata linnaplaneerimisse? Kas äärmuslike arengusuundi nagu keskklassistumine ühelt poolt ja vaesumine teiselt poolt on võimalik kontrollida kodanikuühiskonna kaasamise abil? Millised võimalused tekivad kodanikuühiskonna osalusega ja kus on nende piirid?

Ekspert: Mart Hiob, Supilinna Seltsi juhatuse liige linnaplaneeringute doktorant

3. Rahvastik linnades

Demograafilised muutused mõjutavad linnapiirkondi. Millised tulevikuväljakutsed meie ees seisavad? Kas linnaelaniku keskmine vanus muutub madalamaks või kõrgemaks või jääb see aja muutudes samaks? Kas vajame tööjõudu välismaalt või ei jagu meil varsti töökohti oma elanikele? Kuidas tuleb meie ühiskond seesuguste muutuste ja arengutega toime? Kuidas saame korraldada oma elu tulevikus?

Ekspert: Tiit Tammaru, Tartu Ülikooli linna- ja rahvastikugeograafia professor

4. Linnaressursid: *skyfarming* ja *urban gardening*

Kas põllumajandus mitmekordsete linnamajade katustel oleks tõhus toormaterjali allikas? Kas linnapilti oleks tarvis põllumajanduslikke piirkondi, mille saadustega linnaelanikke varustada? Mil viisil oleks see võimalik? Kuidas saaks tekkinud põllumajanduslikke jäätmeid kõige kasulikumal viisil ümber töödelda? Missugused on ohud ja võimalused?

Ekspert: Terje Ong, OÜ Tajuruum juhataja, maastikuarhitektuuri magister

5. Energiasäästlikud majad ja korterid

Suurim potentsiaal energia säästmiseks peitub juba olemasolevates hoonetes. Need vajavad kolm korda rohkem energiat, kui uued majad. Tänapäeva teadus püüdleb nullmajade ehitamise poole – aga kas neid on võimalik rajada igale poole? Missugused ümberehitamise võimalused on olemasolevatel majadel? Kes peaks kandma majade ümberehitamise kulud?

Ekspert: Martin Kikas, Tartu Regiooni Energiaagentuur direktor ja bioenergeetika ekspert

Debati toimumiskord

1. Seaduseelnõude ettelugemine

Iga debati alguses on igal komisjonil võimalus oma eelnõud teistele esitleda. Eelnõud on kogutud töölehtedele (Üks komisjoni liige loeb saali ees eelnõu ette).

2. Kaitsekõned

Seejärel on eelnõu ette kandnud komisjonil võimalus oma seisukohti kaitsta ning selle sisu ja eesmärgi täpsemalt selgitada. (Üks komisjoni liige peab kaitsekõne, mille kestus on ca. 3 minutit)

3. Ründekõned

Kohe pärast seda on kõigil teistel komisjonidel võimalus pidada üks või mitu ründekõnet, tingimusel, et esimene kõne ei võta ära kogu ette nähtud aega. Iga komisjon, kes on ründekõne ette valmistanud, saab nüüd selgitada, miks ja milliseid kuulnud seisukohti ei peaks heaks kiitma. (Üks komisjoni liige, kuni kolm minutit kas kohapeal või mikrofoni ees).

4. Vastused ründekõnedele

Seaduseelnõu ette lugenud komisjonil on seejärel võimalus ründekõnele vastata ja kummutada kahtluseid, mis teistel saadikutel kõne käigus tekkida võisid. (Üks komisjoni liige, kuni üks minut kas kohapeal või mikrofoni ees).

5. Avatud debatt

Kõigi oponeerivate komisjonide liikmed võivad kätt tõstes esitada küsimusi või kommentaare seaduseelnõu ette lugenud komisjonile. Konkreetse teema kohta kuulatakse ära kuni kolm küsimust/kommentaari ning antakse neile siis kokkuvõtlik vastus. (Kuni kolmest küsimust või kommentaari maksimaalselt ühe minuti jooksul, kuni neli küsimuste/kommentaari vooru kas kohapeal või mikrofoni ees).

6. Kokkuvõttev kõne, vastused viimastele küsimustele

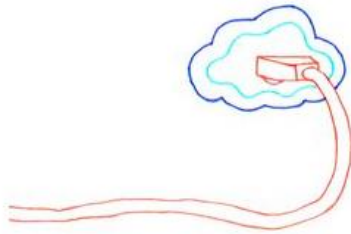
Seaduseelnõu ette lugenud komisjon peab kokkuvõtva kõne ja vastab viimastele küsimustele (Kaks komisjoni liiget, kolm minutit saali ees)

7. Hääletamine

Debati juht loeb kogu eelnõu ette ning palub kõigil saadikutel hääletada selle poolt või vastu.

KOMISJON

“Nutikas linn: elu linnavõrgus”

Pilt: WiD

Pool maailma rahvastikust elab linnades. Tulevik kuulub linna-aladele. Milliseid probleeme toob see endaga kaasa linnaelu korralduses? Viimastel aastatel on hakatud üha enam rääkima nutika linna kontseptsioonist, kuna paljud Euroopa linnad seisavad silmitsi probleemiga hoida globaalsel tasandil konkurentsivõimet ja luua jätkusuutlikult arenev linnavõrgustik.

Lahendus antud probleemidele võib peituda nutikas linna korralduses. Nutikas linnas on peamine fookus IKT (info-ja kommunikatsioonitehnoloogia) arendamisel, kvaliteetsel ja kättesaadaval inimkapitalil ja konkurentsivõime tagamisel. Näiteks leitakse innovaatilised lahendused liikluskorralduse parandamiseks, luuakse head võimalused kodaniku algatuslike projektide läbiviimiseks jms.

Millised probleemid peituvad nutika liikluskorralduse taga? Kuidas lahendada ühistranspordi üle- ja alakoormatust? Kas oleme võimelised kontrollima ühendusi linnades? Kuidas saada innovaatilised elektritootmise võimalused viia vastavusse kasvava elanikkonna tarbimisega? Kas nutitelefonid ja sotsiaalsed võrgustikud saaksid ümber kujundada meie töökeskkonda? Millist rolli mängivad avatud andmesidevõrgud ja andmekaitse? Need on peamised probleemküsimused nutika linnalahenduse loomisel.

Komisjoni- liikmed:

Raido Sild (Tartu Tamme Gümnaasium) Keidi Kütt (Tartu Kivilinna Gümnaasium), Lauri Laanelepp (Tartu Tamme Gümnaasium,) Johanna Raudsepp (Miina Härma Gümnaasium), Liisi Voll (Hugo Treffneri Gümnaasium), Kristina Konstantinova (Tartu Annelinna Gümnaasium), Kevin Ivanov (Tartu Annelinna Gümnaasium), Marina Bugai (Tartu Annelinna Gümnaasium), Karine Karapetjan (Tartu Annelinna Gümnaasium), Toom Lõhmus (Hugo Treffneri Gümnaasium), Merle Ülejõe (Tartu Tamme Gümnaasium), Merilin Vesing (Tartu Tamme gümnaasium), Andrus Remets (Tartu Annelinna Gümnaasium), Riina Nõupuu (Komisjonitöö modereerimine)

Kaardistatud probleemid/murekohad

1. Kas paigaldatud tuulegeneraatorid, päikesepaneelid rikuvad maastiku visuaalset ilu? Kas oled selle väitega nõus? Kas peaksime eelnevalt mainitud lahendustest loobuma?
2. Nutikas linnas on kogu ühiskonnaelu kontrollitav tehnoloogia kaudu. Kas see oleks vajalik või üldse mõeldav?
3. Tehnoloogia saavutused ja kasutatavus võib viia liberaalsema ühiskonnakorralduseni, kuid samas ka vähendada inimeste vabadust. Kui suur on see probleem sinu arvates? Kuidas saaks need kaks poolt tasakaalu viia?
4. Inimeste keskkonnateadlikkuse suurendamiseks korraldatakse vastavaid infopäevi ja üritusi. Kas neid on piisavalt ja kas need on asjakohased? Mida muud võiks korraldada, et teadlikkust suurendada?
5. Üha suurenev tehnoloogia kasutamine viib selleni, et inimesed ise enam ei mõtle ja ei löö kaasa aktiivselt linnaelu korraldamisesse. Kas see oht on olemas? Ja mida saaks teha, et sellist olukorda vältida?
6. Digitaalne kommunikatsioon on tähtis, kuna ühendab inimesi. Kuidas saaks seda meie kodulinnas tõhusamalt rakendada? Millest meil hetkel puudus on?
7. Tehnoloogia ja interneti kasutamise võimalused arenevad nii kiiresti, et uute saavutustega on raske end kurssi viia. Kas igaüks peaks ise järke pidama? Kes üldse peaksid olema kaasatud linna nutikasse arengusse puudutavatesse küsimustesse?
8. Õhusaaste vähendamiseks tegeletakse nutikas linnas aktiivselt. Kuidas seda kõige efektiivsemalt teha saaks? Milliseid tulevikulahendusi võiks nutikas linn kasutada?
9. Inimeste liikumised ja tegevused on jälgitavad mobiilpositsioneerimise, internetipanga tehingute jms kaudu. Kas see on privaatsuse rikkumine? Kui kaugele võib linn minna oma elanike tegemiste jälgimisega?
10. Nutikas linnas kasutatakse võimalikult palju hästi organiseeritud ühistranspordi teenust. Kas meie kodulinnas on transport hästi organiseeritud? Mida ja kas üldse võiks muuta?
11. Inimeste igapäeva toimetused saavad tehtud läbi interneti. Kas on õige, et kõik toimingud kolivad internetti? Kuidas saaksid hakkama need inimesed, kellel puudub internetiühendus? Kas ja kes ja kuidas peaks selle eest vastutama?

- 12.** Elanikkonda kutsutakse rohkem kasutama ühistransporti, et vähendada parkimisprobleeme ja liikuda keskkonnasäästlikuma keskkonnani. Kuidas suunata inimesi rohkem ühistransporti kasutama? Kas see on üldse vajalik?
- 13.** Vabu parkimiskohti näitav infosüsteem aitaks leida kiiremini parklaid, kuhu elanikud saaksid vajadusel enda sõiduki parkida. Kas meil on piisavalt parklaid, et kõik autod ära mahutada?
- 14.** Mõningates Tartu linnaosades lülitatakse tänavavalgustus ööseks välja, mistõttu muutuvad antud tänavad inimestele ebaturvalisemaks. Kas selline kokkuhoid on õigustatud? Mida saaks teha teisiti?
- 15.** Nutikas linn on noorele elanikkonnale, vanematel inimestel puudub selleks vajadus. Kas peaksime nad nendest uuendustest välja lõikama? Kuidas saaksid nemad sellest osa?
- 16.** Nutikas linnas pööratakse suurt tähelepanu rohealade rajamisele, mistõttu jääb parkimiskohtade rajamiseks vaba maad vähemaks. Kas ja kuhu tuleks siis rajada parklad? Kuidas saaks need kaks hoida tasakaalus?

Ettepanek uueks seaduseelnõuks

§ Seaduseelnõu pealkiri: Keskkonnasäästliku ühistranspordisüsteemi rajamine Tartusse.

§ Eesmärk: Seaduse eesmärk on tuua keskkonnasäästlik mõtteviis linnaelanikele lähemale, toetada tervislikku eluviisi ning vähendada linnades tekkivat saastet.

§ Vajalikkus: On oluline, et meie inimesed oleksid tervemad ning et meie keskkond oleks jätkusuutlikum. Lisaks tooks see keskkonnateadliku eluviisi kodanikele lähemale.

§ Rakendamine: Keskkonnasäästlik ühistransport rakenduks läbi jalgrattalaenutuse (CityBike'i eeskujul). Üle linna oleks rajatud laenutuspunktid võrgustikuna, peamiselt populaarsete liikumisteede või suuremate asutuste juures. Ratta võib laenutada ühest punktist ning tagasi viia kas sinna samasse või siis mõnda teise punkti. Jalgrattalaenutus töötaks näiteks aprillist oktoobrini või novembrini, vastavalt ilmastikumuutustele.

Maksimaalne kasutusaeg oleks 24 tundi, pärast mida määratakse ratta asukoht rattal oleva märgistuse ning GPS-seadme abil. Koos rattaga tuleks kaasa ka ratta küljes olev rattalukk, mida saab oma kaardiga lukustada. Ratast saaks laenutada vähemalt 16-aastane kodanik, kuna sellest vanusest on kiivri kasutamine isiku enesevastutus. Kiivreid saaks teatud punktides koos rattaga laenutada või oleks kiiver lukuga ratta küljes. Kui laenutuses on kahjustatud jalgratas, tuleb sellest teenuse haldajale teatada koheselt. Sel juhul võib viimane jalgratta kasutaja saada trahvi või võib olla kohustatud paranduse eest ise tasuma. Samuti oleks kasutajale määratud trahv juhul, kui kasutaja ei tagasta laenutatud jalgratast mingisse linnas olevasse laenutuspunkti 24 tunni jooksul pärast laenutamist.

Rattalaenutus oleks isiklik ning toimiks ühistranspordikaardiga, mida võib ka ühildada muu linnasisese ühistranspordiga, näiteks bussidega. Kodanik võib endale soetada kas bussipileti (millise tahes), rattalaenutusloa või siis mõlemad koos. Rattalaenutus oleks väikese tasu eest selleks, et oleks võimalik ka nende hooldus. Erinevate ühistransportide ühildamine oleks hea selleks, et kodanik saaks halva ilma korral ka bussiga sõita ning et talveperioodil poleks ühistranspordikaart kasutu.

Lisana sellele süsteemile võiks luua nutitelefonidele rakenduse. Rakendus määraks telefoni asukoha ning leiaks sellele lähima jalgrattalaenutuspunkti, kus oleks rattaid saadaval. Samuti saaks sellega leida ka sobivat kohta, kuhu oma ratast tagastada. Rakendusele võib liita ka muud ühistranspordivahendid ja nende graafikud, et need oleks kiirelt kättesaadavad ühistranspordi kasutajale.

Eeldused: Esmalt eeldame linnavalitsuste vastutustundlikkust selles osas, et nad panustavad kergliikluste korrastamisse ning vajadusel ka ehitusse. Kui linnavalitsus soovib, et just nende linnas oleks keskkonnasäästlikum ühistransport, tuleb neil kõigepealt tekitada võimalused selleks, et see ühistranspordisüsteem üldse töötada saaks. Alles pärast seda võib linna taotleda riigi abi rajamiseks keskkonnasäästlikku ühistranspordisüsteemi.

See aga ei tähenda seda, et riik peab oma eelarvest selle raha leidma, vaid aitab linnavalitsusel saada Euroopa Liidult ja/või ÜRO'lt või mõnelt muult keskkonnasäästlikku eluviisi toetavalt ühenduselt toetusraha selle süsteemi rajamiseks. Rõhutame siinkohal, et nii teede korrastamine kui ka keskkonnasäästliku ühistranspordisüsteemi rajamine ei ole linnavalitsustele kohustuslik, vaid on vabatahtlik. Linnavalitsustel tuleks enne kaaluda, kas selline süsteem annaks nende linnale midagi juurde ning leiaks piisavalt kasutust.

KOMISJON

“Osale ja ole osa – kodanike kaasamine linnades”

Pilt: WiD

Kodanikuühiskonna dialoog ja kodanikuühiskonna tippkohtumised on tänapäeval üha enam moes. Rahva kaasamine meie demokraatliku ühiskonna probleemidesse on muutunud loomulikuks ja samas väga oluliseks osaks otsuste vastu võtmisel.

Kas energiat, keskkonda ja rahvastikku puudutavad tulevikuväljakutsed on võimalik seljatada ainult läbi kodanike aktiivse osaluse? Kas saame arvestada, et erinevad ühiskonnagrupid (näiteks jagatud vanuse, soo või sotsiaalse staatuse järgi) on sama osavõtlikud ja kas

nende arvamust hinnatakse sealjuures võrdselt?

Millisel viisil on võimalik kodanike tõhusamalt kaasata ühiskonna korraldust puudutavatesse küsimustesse, näiteks linnaplaneerimisse?

Millised võimalused tekivad kodanikuühiskonna osalusega ja kus on nende piirid?

Kas keskklassistumist ja vaesumist saaks kontrollida kodanikuühiskonna kaasamise abil? Kas oleks võimalik, et ühiskond muutuks sellest tõhusamaks ja tolerantsemaks?

Komisjoni- liikmed:

Ann Maria Piho (Miina Härma Gümnaasium) Anna Beljajeva (Jaan Poska Gümnaasium), Anna Kuznetsova (Tartu Annelinna Gümnaasium), Annika Ruusmäe (Tartu Tamme Gümnaasium), Annika Vorobjova (Tartu Tamme Gümnaasium), Ants Rootslane (Tartu Kommertsgümnaasium), Helina Erenvert (Tartu Tamme Gümnaasium), Kristi Luha (Tartu Tamme Gümnaasium), Kätlin Kriisa (Tartu Tamme Gümnaasium), Kätlin Mõttus (Tartu Kivilinna Gümnaasium), Neti Kukk (Tartu Tamme Gümnaasium), Paul Shaurkin (Tartu Annelinna Gümnaasium), Enel Teinmaa (Komisjonitöö modereerimine)

Kaardistatud probleemid/murekohad

- 1.** 2012. aasta üleilmse rahvaloenduse andmetel on maailma hinnanguline rahvaarv üle seitsme miljardi inimese. Väga levinud on suhtumine, et minust ei sõltu nagunii mitte midagi ning seetõttu ei viitsita ka astuda omapoolseid samme ühiskonna hüvanguks. Kuidas saaks panna inimesi tundma end olulisemana? Kui suur roll on tegelikult üksikindiviidi arvamusel ja tegudel?
- 2.** Iga muutus võib alguses hirmutav tunduda ning vahel seistakse seetõttu vastu ka millegi kasuliku rajamisele või kasutuselevõtule. Kuidas meeletada inimesi uuendustesse positiivsemalt suhtuma?
- 3.** Me kõik mõtleme võõraid mõtteid, ise teeme ainult valikud, millised mõtted me omaks võtame ning millised mitte. Kas oled sellega nõus? Kui suur roll on meedial meie arvamuse kujundamisel?
- 4.** Kui midagi toimib puhtalt tänu kodanikualgatusel ning aktiivsed eestvedajad lõpetavad, siis kuidas käituda edasi? Millal ja kas üldse peaks valitsus sekkuma?
- 5.** On neid inimesi, kellele läheb ühiskonnas toimuv väga korda, aga on ka neid, kelles tekitab kaaskodanike liigne aktiivsus pigem vastumeelset reaktsiooni. Kuidas leida nõu kuldne kesktee, kus üks ei sega teist?
- 6.** Tõhus kodanikuühiskond rajatakse vaid tänu elanikkonna aktiivsele osavõtule. Mis saab siis, kui kodanikud ei huvitu ümbritsevast? Kuidas suurendada inimeste huvi ümberringi toimuva vastu?
- 7.** Mis on vastutasuks vabatahtliku ühiskondlikult kasuliku tegevuse eest?
- 8.** President Toomas Hendrik Ilves tõstas Eesti Vabariigi 95. aastapäeva kõnes üleskutse teha meie sajandaks aastapäevaks Eesti korda. Mida tähendab sinu jaoks "korras Eestimaa" ja kuidas saaksid sina selle kujunemisele kaasa aidata?
- 9.** Üksikisiku ja väiksema kogukonna arvamus ei ole võrreldav valitsuse või mõne muu kõrgema organi arvamusel. Miks ma peaksin kaasa rääkima, kui seda nagunii arvesse ei võeta?
- 10.** Üks populaarne ja lihtne viis kaasa rääkida aktuaalsetes ühiskonna küsimustes on neid Interneti foorumites kommenteerides. Kas ja kuidas aitab Internetis kommenteerimine probleeme lahendada?
- 11.** Kui kukub läbi kodanikualgatus, kes siis vastutab?

- 12.** Viimastel Riigikogu valimistel 2011. aastal osales 63% Eesti kodanikest. Kuidas saaks kaasata kõiki inimesi erinevatesse riikliku tähtsusega kodanikukohustustesse (nt valimised)?
- 13.** Kelle arvamus tegelikult lõppkokkuvõttes loeb – kas kodaniku või valitsuse? Põhjenda.
- 14.** Kodanikualgatustega tegelemine eeldab suurt tahet ja vaba aega. Kas elanikud võiksid saada tasu kodanikuühiskonda puudutavatesse küsimustesse sekkumise eest, et oldaks rohkem motiveeritud kaasa rääkima?
- 15.** “Mul on juba endalgi piisavalt palju igapäevaseid probleeme, miks ma peaks kaasa rääkima mingites mind otseselt mitte puudutavates küsimustes?” Mis põhjustab sellist suhtumist? Kuidas panna inimesi nägema laiemat pilti?
- 16.** Kes peaks kuuluma kodaniku-ühiskonda – kas vaid maksumaksjad või ka noored ja riigi poolt ülalpeetavad?

Ettepanek uueks seaduseelnõuks

§ Seaduseelnõu pealkiri: Ühiskondliku kasuliku töö rakendamine gümnaasiumis valikainena

§ Eesmärk: Anda läbi ühiskondlikult kasuliku töö noortele sotsiaalseid kogemusi, arendada nende enesedistsipliini ja elementaarseid tööoskusi.

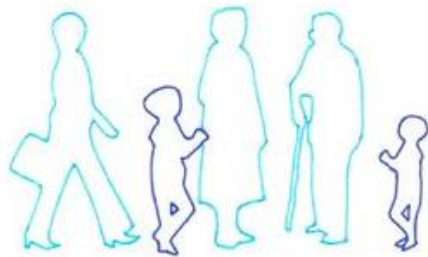
§ Vajalikkus: Tänapäeva ühiskonna noored on muutumas üha võõramaks töökasvatusest. Noored ei oska teha elementaarseid töid, nagu riisumine, puude riita ladumine ja paljud teised lihtsad tööd, mida eelmiste põlvkondade noored igapäevaselt tegema olid harjunud. Ühiskondliku kasuliku töö rakendamine gümnaasiumis valikainena annaks võimaluse noortel ühe valikuna teha tööd ühiskonna hüvanguks ja enese töökasvatuse arendamiseks. Positiivse kogemuse saamisel võimaldab ühiskondlikult kasulik töö suurendada kodanike kaasamist linnades.

§ Rakendamine: Ühiskondliku kasuliku töö rakendamine gümnaasiumiastmes valikainena oleks võimalik väikese riigi toetuse ning vabatahtlike kaasamise abil. Valikainena lisataks gümnaasiumi õpilase tundide arvule kaks kursust (2 x 35 tundi) mis sisaldavad nii praktikat kui ka teooriat. Esimene kursus sisaldaks endas teooriat. Teooria tundides tuleksid rääkima vabatahtliku tööst/ühiskondlikust kasulikust tööst asjatundjad ja ise positiivseid kogemusi saanud (ühiskondlikust kasulikust tööst/vabatahtliku tööst) inimesed.

Teisel kursusel läheksid kõik ühiskondliku kasuliku töö valikaine valinud õpilased koolivälisele praktikale. Praktika koha peab õpilane endale leidma ise või õpetaja/juhendaja abiga. Ühiskondliku kasuliku töö alla kuulub ka vabatahtliku töö. Praktikast peab õpilane iga päev päevikut pidama ning selle hiljem juhendajale/õpetajale esitama.

KOMISJON

“Rahvastik linnades“

Pilt: WiD

Maailmas elab üle 7 miljardi inimese, kellest enam kui pooled elavad linnades. Linnade populatsiooni järjepidev kasv on suureks proovikiviks linna sujuva elukorralduse tagamisel. Euroopa rahvastik on üldises plaanis vananemas, kuid kas see on nii ka linnades? Linnadesse koguneb enim tööd otsivaid noori, kuid ka vanemad inimesed ei lähe tagasi maale

vanaduspõlve veetma, seega rahvastik ei ringle vaid üha kasvab. See toob kaasa linna ummistumise ning linna tehniline areng ei jõua populatsiooni kasvule järele.

Kas kõigile jagub tööd? Immigratsioon ja emigratsioon on 21 sajandi linnade oluline märksõna. Inimesed vahetuvad, otsivad oma võimalusi reisides ühest linnast teise. Ka Eesti linnadesse hakkab järjest enam saabuma tööjõudu väljaspoolt kodumaad. Samas lähevad Eesti noored järjest rohkem välismaale õnne otsima. Kas immigrandid võtavad Eestlaste töökohad või on Eestlased ise liialt valivad?

Kas 21 sajandi Eesti linnad on valmis praegu toimuvateks demograafilisteks muutusteks? Suudame me tagada oma elanikele piisavalt töökohti? Kas linnades elav rahvastik vananeb ning tuleme me sellega toime?

Komisjoni- liikmed:

Gerta Sermat (Tartu Kommertsgümnaasium), Liisa-Lotta Veiken (Tartu Tamme Gümnaasium), Kersti Rebane (Tartu Tamme Gümnaasium), Helbe-Laura Nikitkina (Miina Härma Gümnaasium), Gertrud Metsa (Hugo Treffneri Gümnaasium), Marit Leito (Tartu Kivilinna Gümnaasium), Anette Kulakovski (Tartu Kommertsgümnaasium), Karl Pütsepp (Tartu Tamme Gümnaasium), Alice Rehkli (Tartu Tamme Gümnaasium), Kristin Kliiman (Tartu Tamme Gümnaasium), Kerstin-Gertrud Kärblane (Tartu Tamme Gümnaasium), Alina Schmidt (Tartu Annelinna Gümnaasium), Keili Koppel (Miina Härma Gümnaasium), Paula Lepind (Komisjonitöö Modereerimine)

Kaardistatud probleemid/murekohad

- 1.** 1800. aastal elas linnades 3% kogu maailma rahvastikust, tänaseks on see osa kasvanud juba 47%. Kas riik peaks kontrollima rahvastiku arvu kasvu linnades?
- 2.** Eesti üheks suurimaks probleemiks on kvalifitseeritud tööjõupuudus, kuid samal ajal oli 2013. aasta teises kvartalis töötuse määr 8,1%. Kas Eesti peaks kasutama rohkem võõrtööjõudu või tuleks nende töövõimalusi piirata?
- 3.** Laisteaia kohtade puuduses tekitatakse neid juurde, kuid üldjuhul toimub see kvaliteedi arvelt. Rühmad muutuvad suureks ning kasvatajate tähelepanu hajub. On see õige?
- 4.** Linnakeskkonda muudetakse üha ilusamaks ja paremaks renoveerides vanu ning mahajäetud hooneid ning luues juurde rohealasid. Kas peaks aga võtma kaitse alla paigad, mis on inspiratsiooniks kunstnikele, ning pole „euroremonditud“ vaid vastupidi räämas?
- 5.** Oskustöölise arv on üha enam vähenemas, enamik inimesi eelistavad töötada asutuste tippjuhtidena või reklaamindusallasel ametil. Kas riik peaks rohkem rõhku pöörama oskustöölise koolitamisele ning mitte eelistama kodumaiseid töötajaid?
- 6.** Enamikes arenenud riikides on probleemiks vananev rahvastik, mis viib tulevikus maksumaksjate puuduseni. Kust leiab riik tulevikus raha pensionide maksmiseks? Kas tuleks mõelda uue pensionisüsteemi peale või täiustama senist?
- 7.** Kui palju on linna tasandil võimalik ära teha rahvastiku vananemisega seonduva sotsiaalsüsteemi parandamiseks?
- 8.** Noorte arv hariduslikes koolides jääb tihtilugu 30 õpilase ringi, mis tekitab ebasoodsa keskkonna õpilastel hariduse omandamiseks. Kas linn peaks kontrollima klassi õpilaste arvu igas koolis? Kas õpilaste arvu klassis tuleks vähendada, kuigi nõudlus (eriti eliitkoolidele) on suur?
- 9.** Hommikused bussid on üle rahvastatud, linnas jääb puudu jalgrattaparklatest kui ka auto parkimiskohtadest. Kas linna tänavate infrastruktuur ning kvaliteet on piisavalt hästi arenenud? Kus on põhilised kitsaskohad?
- 10.** Linna igapäeva liiklus on tihe ja seega ka ohtlik. Kas ratturitel on linnas piisavalt võimalusi liiklemiseks või riskivad nad igapäevaselt eluga?
- 11.** Euroopa Liidu 27 liikmesriigis toodeti 2008. aastal keskmiselt 524 kilogrammi prügi inimese kohta. Millised keskkonnaprobleemid kaasnevad veel rahvastiku suurenemisega linnades?

- 12.** Kas keskkonnaprobleemide ennetamiseks peaks tegema avalikku teavitustööd? Või on selle info jagamine lapsevanemate ja õpetajate ülesanne?
- 13.** Jalakäiatele oleks Tartus vaja rohkem ruumi, autodele keelatud tänavaid, parke ning paremini korras jalakäiate teid. Mida saaks linn selleks ära teha?
- 14.** Linnarahvastiku kasvuga väheneb elanikkonna elukvaliteet heaolu arvelt. Kas elanike arvu linnas või mingis linna piirkonnas peaks kontrollima? Kas peaks soodustama elanike linnaäärsetesse valdadesse kolimist?
- 15.** Hommikused bussid jäävad tihti hiljaks ning on üle rahvastatud, kuid samas lõunaajal jääb ühistranspordi kasutajatest puudu. Milliseid edasiarendusi on Tartu linnal vaja ühistranspordi süsteemis?
- 16.** Inimeste elukvaliteeti mõjutab suuresti sotsiaalne keskkond, kus üles kasvatakse. Kuidas mõjutab ülerahvastatud linn laste kasvukeskkonda?

Ettepanek uueks seaduseelnõuks

§ Seaduseelnõu pealkiri: Õppeaja lühendamine ja intensiivsemaks muutmine üldhariduskoolides

§ Eesmärk: Tänapäeva ühiskonnas eri kultuuridest pärit inimeste integreerimine omavahel on keeruline ülesanne – eriti suurtes linnades. Antud seaduseelnõu eesmärgiks on muuta põhikooli- ning gümnaasiumiastme õppeaega intensiivsemaks ning lühemaks, soodustades sellega õpilaste integreerumist EL või muude rahvusvaheliste õpilastega, kes tihti peale lõpetavad kooli nooremalt kui eestlased.

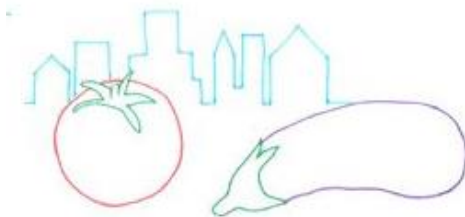
§ Vajalikkus: Õppeaja lühendamine ja intensiivsemaks tegemine toob erineva kultuuri ja vanusega noori üksteisele lähemale. Õppeaja lühenedes jääb õpilastele rohkem võimalusi kasutada võidetud aega omandamiseks teadmisi ja kogemusi mõne teise kultuuri kohta, õppides tolereerima kultuurilisi erinevusi näiteks vahetusõpilasena.

§ Rakendamine: Lasteaegades hakkab toimuma laste mõtlemise ja loogika senisest intensiivsem arendamine. Alustatakse mänguliste harjutuste ja ülesannete lahendamise rühmades ning suurendatakse õpitava mahtu järk-järgult igal aastal tuues sisse erinevat huvitegevust ning individuaaltööd. Lastepedagoog peab teadma, mida laps oskab aasta lõpuks ning teostama vastavad kontrollid arengukaardi¹ täitmiseks. Juhul, kui laps ei käi lasteaias, siis vastutavad lapsevanemad, et lapse teadmised oleksid samal tasemel, mis nende eakaaslastel kooli minnes. Põhikooli õppeaeg tõstetakse üheksalt aastalt kaheksale tänu lasteaia intensiivsema mõtlemise, loogika ja õppimisharjumuste kujundamisele. Gümnaasiumi õppeaeg jääb kolmele aastale – gümnaasium lõpetatakse pärast 11. klassi.

¹ Arengukaart peab andma lapsevanemale ülevaate, lapse oskustest, mõtteeviisidest, omandatud teadmistest ning sotsiaalsest küpsusest.

KOMISJON

“Linnaressursid: skyfarming ja urban gardening”

Pilt: WiD

Läänemaailmas kasvab üha enam vajadus keskkonnasäästlikuma ja nutikama ühiskonnakorralduse vastu. Linnaruumi puudus on kasvamas suurimaks probleemiks tänapäeva arenenud riikides, mistõttu jääb linnade kasvamise arvelt järjest vähemaks põllumajanduslikust maast.

Üheks lahenduseks nähakse skyfarming-ut ja urban gardening-i: põllumajanduse kui ka aiandusega tegelemine hoonete seintel ning katustel.

Kas põllumajandus mitmekordsete linnamajade katustel oleks tõhus toormaterjali allikas? Kas linnapilti oleks tarvis põllumajanduslikke piirkondi, mille saadustega linnaelanikke varustada? Mil viisil oleks see võimalik?

Kuidas saaks tekkinud põllumajanduslikke jäätmeid kõige kasulikumal viisil ümber töödelda? Missugused on ohud ja võimalused?

Komisjoni- liikmed:

Karoliine-Lisette Kõiv (Hugo Treffneri Gümnaasium), Liis Ivaste (Tartu Kivilinna Gümnaasium), Nadja Kudzjašova (Tartu Annelinna Gümnaasium), Milana Kuld (Tartu Annelinna Gümnaasium), Liisa Lutter (Miina Härma Gümnaasium), Mirjam Lätt (Miina Härma Gümnaasium), Ilja Sapatšuk (Tartu Kommertsgümnaasium), Helena Timusk (Tartu Kommertsgümnaasium), Sander Merits (Tartu Karlova Gümnaasium), Alver Nool (Tartu Karlova Gümnaasium), Karl Nool (Tartu Tamme Gümnaasium), Maret Lüllman (Tartu Tamme Gümnaasium), Marta Kaart (Tartu Tamme Gümnaasium), Julia Oflijan (Komisjonitöö modereerimine)

Kaardistatud probleemid/murekohad

1. Hüdroponika ehk vesikultuur on meetod taimede kasvatamiseks ilma mullata, kasutades selle asemel mineraalsete toitainete lahuseid. Kas tulevikupõllumajandus ja taimekasvatus peaks ainult sellel meetodil põhinema?
2. Ligikaudu 1/5 maailma populatsioonist elab industrialiseeritud linnades, mis tarvitab 4/5 Maa looduslikest resurssidest. Näiteks, eelmisel aastal kasutas inimkond ära kõik taastuva loodusliku resurssi, mille Maa tootis selle aasta 21. augustiks. Kuidas saaks neid arve vähendada?
3. Puud ja taimed on elusolendid ning neil on õigus eksisteerida. Ükskõik millise elu hävitamine on vale. Kas peaksime loobuma igasugusest loodusliku ressursi kasutamisest?
4. Vertikaalsete farmide realiseerimine võib osutuda keeruliseks, kuna ei ole piisavalt linna piirkonnas horisontaalseid pindu, et toota vajaminev kogus toitu, toitmaks terve linna elanikkond. Samas miks mitte arhitektuuri tudengitele anda võimalusi luua midagi innovatiivset?
5. Põllukultuuride kasvatamiseks on kõige olulisel kohal päike, kui vertikaalsetel farmidel kasvatada saadusi kihtidena, siis ei pääse kõige olulisem taimedeni, vaatamata sellele, et seinad on klaasist ja meie silmale tundub, et valgusest piisab, siis tegelikult suur osa valgusest mis tabab hoonet peegeldab klaas tagasi. Kas meie kodulinnas oleks see võimalik? Kuidas?
6. Vertikaalsete farmide kunstlik valgustamine nõuab elektrit, mis lõpp kokkuvõttes tuleb kulukam kui tavapõllumajandus. Kas ja kuidas oleks võimalik linnakeskkonnas energia arvelt kokku hoida selliseid farme rajada? Kas linnas oleks üldse mõistlik vertikaalseid farme rajada?
7. Säilitamiseks ruumis kasvatatud taimede hea tervis peab olema niiskus ja õhuliikumine väga hästi kontrollitud, mis tihtipeale nõuab kõrget energia hinda. Kas linnas oleks siis üldse mõistlik vertikaalseid farme rajada?
8. Pestitsiidid ei jääks elimineerituks ning mõningates situatsioonides kahtlemata oleksid kasutusel. Kas ja kui suur probleem oleks see?
9. Mõningad patogeenid ja putukad, mis hävitavad põllukultuuri saadusi saab elimineerida, aga mõned teised hakkavad vohama. Kas sellega üldse tasub linna tingimustes riskida?
10. Kes hakkab omama ja kontrollima põllumajanduslikke kõrghooneid?
11. Kuidas ja kust värvatakse tööjõud vertikaalsete farmide jaoks?

- 12.** Mis saaks farmi perekondadest, kelle keskne roll saaks asendatud vertikaalsete farmidega? Kas nad peaksid migreerima linna?
- 13.** Ilma puude ja taimedeta ei oleks paradiisi lugu Piiblist või paljusid meie muinasjutte, ilma puudeta ei oleks lendoravaid. Kas me vajame neid?
- 14.** Kas oled nõus väitega, et loodus asetas meie ainsa rikkuse ja finantsilise iseseisvuse metsa?
- 15.** Rohkem kui pool puidust kasutatakse maailmas kütuse jaoks. Ligikaudu 5.2 miljonit hektarit metsa kaob igal aastal.
- 16.** Soomlased tänapäeval kasutavad 11 korda rohkem tooteid ja teenuseid kui 100 aastat tagasi. Kas meil peaks olema rangem keskkonna seadusandlus, mis näiteks aastaks 2030 keelaks kütuse kasutuse, mis omakorda kiirendaks eko-innovatsiooni?

Ettepanek uueks seaduseelnõuks

§ Seaduse pealkiri: Linnaaianduse levitamine ja rakendamine haridusasutustes ja ettevõtetes

§ Eesmärk: Lisada õppeasutustes bioloogia tunnile praktiline väljund – õpilased saaksid tegeleda aiandusega. Lisaks luua võimalused ettevõtetesse linnaaiandusega tegelemiseks.

§ Vajalikkus: Linnaaianduse levik rikastaks rutiinse linnainimese igapäeva elu, pakkudes vaheldust töötajatele, lastele ja õpilastele. Praktiline bioloogia koolis erineks teistest õppeainetest pakkudes lastele võimalust näpud mulda pista. Samuti on see motivatsiooni allikaks õpetajatele ja kõikidele kaaskodanikele nähes lapsi ja täiskavanuid tegelemas linnaaiandusega. Linnaaiandus erineb igapäevastest tegevustest paneb inimesed innovaatilisem mõtlema ja annab võimaluse elada täisväärtusliku elu ka tulevastele generatsioonidele. Noored on teadlikumad meid ümbritsevast looduslikust elukeskkonnast ja teavad kust tulevad peamised toiduained meie laule.

Pakkudes inimestele võimalusi tegeleda töö- ja praegu õppeprogrammiväliste tegevustega saavad nad füüsilise koormuse, mis muudab elanikkond produktiivsemaks, töötades efektiivsemalt ja leides innovaatilisemaid lahendusi probleemidele. Samuti parandab see pikas perspektiivis inimeste tervist ja seega kulutaksid nad vähem raha haigekassa rahakotist.

Roheliste taimede hulga suurendamine linnakeskkonnas tõstaks üldist õhu kvaliteeti ja ilusaks igapäevast linnapilti. Oleks võimalik luua uued töökohad võttes tööle inimesi kes praktiseerivad ja jagavad oma oskuseid teistele ja tegelevad linnaaiandusega kui kas õpilased on vaheajal või töötajatel pole aega.

§ Rakendamine: Kontoritööd sisaldavatel töökohtadel võiks olla oma aed või aiad, kus saaksid töötajad spetsiaalselt selleks eraldatud ajal, näiteks igal nädalal viis tundi, tegeleda nendes aedades linnaaiandusega. Nendel aedadel oleksid hoidjad, mis seal juures pakuks lisa töökohti paljudele inimestele ja töötajad võiksid sealt endale koju enda kasvatatud aiasaadusi.

Riik peaks võimaldama, et igal haridusasutusel ja ettevõttel oleks võimalik omada maa-ala, mida oleks võimalik harida, pakkudes selleks rahalist toetust.

Töötoad on vajalikud selleks, et arendada linna elanikke. Pakkudes neile võimalust tegeleda linnaaiandusega suvel linna paigutatud töötubades, kus oleks võimalik tegeleda väiksemate loomade ja aiasaaduste harimise viiside tundma õppimisega.

Õppekava tuleks võtta sisse uuendus (praktiline bioloogia/loodusõpetus) oleks kasulik nii õpilastele kui ka õpetajatele, kes neid tunde annaksid. See muudaks inimesi looduslähedastemaks ja ka –teadlikemaks. Üks võimalik lahendus oleks ka meie juba oleva Maleva propageerimine ja selle laiendamine, et kõik soovijad saaksid suvel teha tööd, mis oleks aiandusega seotud.

Samuti peaksid linnas olema reklaamid, et propageerida linnaaianduse positiivseid külgi ja tekitada aktiivsust linnakodanike hulgas.

Oleme leidnud, et see oleks väga kasulik suurlinnadele ja ka kasvavale ning arenevale Tartule, et aidata säästa keskkonda ja et inimeste teadmised ei läheks aja möödudes kaotsi.

KOMISJON

“Energiasäästlikud majad ja korterid“

Pilt: WiD

Tänapäeval kasutame oma vajaduste rahuldamiseks tohutult energiat. Me valgustame ja soojustame, toodame ja transpordime. Kõige selle juures tuleb meil tegutseda jätkusuutlikult ehk sellise arengutee järgi, mis rahuldab praeguse põlvkonna vajadused, seadmata ohtu tulevaste põlvete samasugused huvid.

Mõeldakse, kuidas loodusvarasid säästlikult kasutada, kuidas vähendada jäätmete tekkimist, kuidas taaskasutada, kuidas jääks meist keskkonda kõige väiksem jälg. Kuidas inimeste eesmärged saavutada kasutades seejuures väikseimamahuliselt energiat.

Näiteks vanade-heade hõõglampide kasutamisel võib valgustuse peale kuluda kuni veerand elektriarvest. Pelgalt lampide vahetusega saab seda osa kuni 80% võrra vähendada, kirjutatakse Eesti Energia kodulehel.

Suurim potentsiaal energia säästmiseks peitub juba olemasolevates hoonetes. Need vajavad kolm korda rohkem energiat, kui uued majad.

Tänapäeva teadus püüdleb nullmajade ehitamise poole – aga kas neid on võimalik rajada igale poole? Missugused ümberehitamise võimalused on olemasolevatel majadel? Kes peaks kandma majade ümberehitamise kulud?

Komisjoni- liikmed:

Eliina Targijainen (Tartu Kommertsgümnaasium), Marit Lusti (Tartu Kommertsgümnaasium), Mari- Ann Lepp (Miina Härma Gümnaasium), Kadri Ann Prass (Miina Härma Gümnaasium), Kristina Rastvorova (Tertu Annelinna Gümnaasium), Anna- Maria Soobik (Tartu Tamme Gümnaasium), Marju Matt (Tartu Tamme Gümnaasium), Kaspar Jõeveer (Tartu Tamme Gümnaasium), Pääsu Silme Vilbaste (Hugo Treffneri Gümnaasium), Reino Luige (Tartu Tamme Gümnaasium), Agathe Marie Sarap (Tartu Tamme Gümnaasium), Tarmo Korela (Miina Härma Gümnaasium), Kristel Schreiner (Komisjonitöö modereerimine)

Kaardistatud probleemid/murekohad

1. Kinnisvara hinnad aina tõusevad, juba olemasolevate ehitiste hinnad erinevad üsna palju. Kas üldse on võimalik soetada endale energiasäästlik elamu tavamajast mitte väga suure hinnaerinevusega?
2. Esialgne investeering tasub ennast väidetavalt juba 10-15 aastaga ära. Päiksepaneeli eluiga on aga vaid ligi 8 aastat. Kas see on ikka mõttekas, arvestades, et Eestis päikest väga palju pole?
3. Kust saada usaldusväärset teavet ja infot energiasäästlike majade kohta? Kas on olemas teatud ehituskvaliteedi kriteeriumid, mida maja soetamisel silmas peaks pidama? Kes peaks neid reguleerima ning kehtestama.
4. Kas energiasäästlike elamute hindade langetamine ärataks inimestes nende vastu rohkem huvi? Kas seda huvi on üldse vaja?
5. Talumajad on meie rahva ajalugu. Kas peaksime oma perekonna pärandid maha jätma ja vahetama need energiasäästliku klaasist ja betoonist ehitise vastu?
6. Kõrges eas pole säästmisel enam mõtet, mõned eurod siia-sinna ei mängi mingit rolli. Pealegi alginvesteering on ilmselgelt liiga suur.
7. Mõned arvavad, et riik ei tohiks erasektorisse sekkuda ega ettevõtjaid kuidagi mõjutada. Kas oled selle väitega nõus? Miks?
8. Energiasäästlikud majad on jõukamatele inimestele. Suurem osa elanikest ei suuda nii või naa endale uut elamut soetada, odavam on elada vanas majas, mis kaotab küll energiat, kuid on odav. Kas oled selle väitega nõus? Mis lahendusi oskad veel välja pakkuda?
9. Võib-olla on parem Eestist üldse ära kolida, kuskile sinna, kus energiasäästlikkus pole mitte privileeg, vaid tavapärase elustiil.
10. Mõned arvavad, et üksikisik ei saa juba paika pandud süsteemi vastu võidelda, milleks siis üldse üritada?
11. Kui riik toetaks inimesi energiasäästlike elamute soetamisel, nagu seda tehakse praegu elektriautodega, oleks soovijaid kindlasti palju rohkem. Kas oled sellega nõus? Miks?
12. Mõned ütlevad, et tarbija teavitamine uutest materjalidest, tehnoloogiatest ja võimalustest pole tõhus, senikaua, kuni tarbijal endal huvi tekib. Kes peaks vastutama selle eest, et inimesed oleksid erinevatest uuendustest ja lahendustest teadlikud?

- 13.** Passiivmaja võimaldab majas loobuda aktiivsest küttesüsteemist ja kasutada selle asemel passiivset küttesüsteemi, mis ammendab oma energiat päikesest, majasisestest soojusallikatest ning soojustagastusega ventilatsioonisüsteemist. Miks ei ole Eestis energiasäästlikud majad levinud? Kas meie kliima pole selleks piisavalt tõhus?
- 14.** Energiasäästlikud majad on visuaalselt liiga palju erinevad, et sobitada need meie linnapilti.
- 15.** Analüütikud lubavad elektrihindade 40% tõusu juba selle aasta lõpuks. Maailm tarvitab järjest enam tooraineid, sealhulgas kütuseid ning hinnakõver liigub vääramatult tõususuunas. Kas passiivmajad on tulevikulahendus?
- 16.** Vanade majade soojustamine on väga kallis ja väheefektiivne. Kes peaks kaasa mõtlema ja aitama linnapildis olevate vanade majade säästlikumaks muutmise protsessis? Kas peaksime sellest üldse loobuma?

Ettepanek uueks seaduseelnõuks

§ **Seaduseelnõu nimi:** Toetus eramajaomanikele elamispinna energiatõhusamaks muutmiseks.

§ **Eesmärk:** Seaduse eesmärk on energiakulu vähendamine eramajapidamistes. Meie kliimavõttes peame poole aastast kütma ning kui majakarp on energialeketega, kasutatakse osa energiat ebaotstarbekalt. Kaotades majades peamised energiakaod, väheneb energiakulu tavajuhul mitmekordselt.

§ **Vajalikkus:** Hetkel toetatakse vaid kortermajade energiatõhusamaks muutmist (Kredexi toetus), kuid meie komisjon leidis, et niivõrd ühepoolse lähenemisega on oma eramaja energiatõhusamaks muutmisest peamiselt huvitatud vaid nn rohelise mõtlemisega inimesed. Olemasoleva statistika alusel võib väita, et Tartus ning laiemalt ka Eestis aitaks energiatarbimise vähendamisele kaasa eraomandis olevate majade energiatõhususe tõstmine. Arvasime, et võiks hakata kasvatama eramajaomanike teadlikkust sellest, et nende eluaseme energiakulu võib olla ebapraktiline. Leidsime, et hea võimalus selle teadlikkuse kasvatamiseks oleks renoveerimistoetuse taotlemise võimalus.

Toetust määratakse renoveerimisprojekti alusel. Mida energiatõhusamaks maja planeeritakse renoveerida, seda suurem oleks saadav toetus, kuid kindlasti peaks korraldama ka kontrolli, et ei juhtuks olukorda, kus on projekteeritud väga madala energiakuluga maja, kuid tegelikult on energiakulu kordades kõrgem. Seetõttu tuleks luua ka karistuste süsteem, mida vajadusel rakendada.

§ **Rakendamine:** Seaduse rakendamise puhul oleks ainsaks probleemiks rahastus, võiks püüda luua sarnast süsteemi nagu kasutab Kredex, kuid kuna meie komisjonist keegi riigi ega linna rahaasjadega otseselt tuttav pole, on meil raske hinnata, kas see ka realselt võimalik oleks. Välja käidi ka CO₂ kvootide raha kasutamise võimalus, kuid selle võimalikkuses meist keegi kindel polnud. Kontrolliva asutuse peaks kindlaks määrama linn/riik. Tartus ning selle ümbruses võiks see olla nt Tartu Regiooni Energiaagentuur, kelle tegevusvaldkonda seesugused kontrollid kuuluvad.